

Tednik Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 6.

V Ljubljani, 9. svečna 1906.

XLVI. leto.

»Učiteljski Tovariš« izhaja vsak petek. Ako je na ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo »Učiteljskega Tovariša« v Idriji. Naročnino prejema Frančišek Ōrnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Oglas in poslanice stanejo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{4}$ strani 10 K, $\frac{1}{8}$ strani 8 K, $\frac{1}{16}$ strani 4 K; manjši inserati po 30 h petit-vrsta. Večkratno objavlanje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Vsebina: Po novem letu. — Naš denarni zavod. — Kakšna bo učiteljska pasivna rezistenca. — Boj proti slovenskemu učiteljstvu na Štajerskem. — Iz naše organizacije. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služb. — Inserati.

Po novem letu.*)

I.

Novi časi, nova dela se človeku kažejo slehrni dan, in po njih mora tudi uravnati svoje delovanje. Strategični potezljaji naših nasprotnikov nas silijo izpremeniti taktiko; a taktika naših sovražnikov zopet izpremeni našo strategijo v politiki in v šoli.

Vse se meša in vrti se hitro kolo časa!

V današnjih dneh, ko dviga masa svojo glavo in koraka z vedrim čelom, prostimi prsi v boj za svoje pravice, tudi učiteljstvo noče in ne sme zaostati za temi; saj tudi ono tu stoji.

Kakor pa si je masa sama pomagala do svojega obstanka in do moči v javnem življenju, kakor je sama prikorakala in zahtevala večje svobode in novih pravic, če se ji nalagajo bremena dolžnosti; tako tudi mi, ki imamo želodec, zahtevajmo, kar nam gre po starih zakonih. Zatorej v boj za staro pravdo!

Kdo je kriv, da je učiteljstvo zapostavljeno?

Težka je sodba, a vendar resnična! Poglejmo se! In vsi porečemo: Mea culpa!

Prizanaša nam čas in nas ne poteza s seboj v morje brezkončne večnosti. Še je čas, da si opomoremo do moči; še je čas, da se prebudimo in da stopimo v čilih in prerojenih vrstah na boj za prava svoja. V boj za staro pravdo! Naša falanga naj bo močna in trdna kakor zidi grada, in je tudi lahko, ako smo vsi eno telo.

Mislim, da ni stanu, ki bi imel med seboj tako oprevani nežni spol, ki dela in živi z nami, a to le v prašnih in zatohlih šolskih sobicah. Zunaj šole pa je ta nežni spol s stanovskim tovarišem v nasprotstvu.

Mož-učitelj dela tudi zunaj šole za vse, za narod — gospice učiteljice se pa ne zmenijo za nič; samo malo za cerkev. Ni jih k najpotrebnejšim stvarim. Vabimo jih, kličemo jih, a ni jih od nikoder.

Te najvažnejše stvari so vendar naša zborovanja — a ne hospitiranja, kakor se je vrnila navada marsikje, — hospitalirali smo na učiteljskih. Pri zborovanjih

se posvetujemo, delamo strategične potezljaje, taktične napade, ki so tako potrebni v dandanašnjih dneh. Vsi prihajajo le njih ni od nikoder, razen nekaterih častnih izjem, ki se vsakokrat udeležujejo zborovanj.

Z nežnim spolom manjka tudi vedno naš mladi in to najmlajši naraščaj, da ne govorimo o nekaterih, ki pa, upamo, kmalu izginejo iz učiteljskega površja v zasluženi pokoj.

To ne gre! S temi, ki se ne udeležujejo zborovanj, ki se ne zanimajo zase in z vsemi temi, ki so zašli po nesreči v naš stan, je treba enkrat govoriti resno in odločno besedol!

Jako ogorčen rečem: To niso učitelji in učiteljice, meso od mesa, kri od krvi, ampak to so paraziti na učiteljskem telesu, in vsi pravi učitelji jih morajo s svojimi žulji rediti in podpirati, ker itak drugi ne skrbi zanje, da ne poginejo kakor berač za plotom.

In še nekaj! Še malega obulusa, ki je tako rekoč ničev, ne dado, še k udnini učiteljskih društev ne prispevajo. Res je plača naša uborna, a par novčičev na leto že vendar vsak tovariš zmore. Prazni in ničevi so izgovori, da se ne more prispevati k udnini; prazni so in nezavedni taki tovariši, in mi jih prezirajmo in nikjer jim ne pomagajmo, ker niso vredni pomoči in podpore. Delavci, ki imajo enako plačo z nami, so vsi zvezani v organizacijah, ki so res izborne, zato pa tudi mora z njimi računati vsaka vlada. Tu je zrcalo, tovariši! Po njih organizacijah uravnajmo i mi svoje organizacije in prepričani bodimo, da ni daleč čas, ko se nam odprejo vrata v boljšo bodočnost.

Naš najnasprotnejši stan — duhovništvo — je krepko le po svoji izvrstni internacionalni organizaciji. Pridobilo si je s svojim enakomernim postopanjem križem sveta ugled, ki ga nima nobeden drugi stan. Ne dobimo duhovnika, ki bi ne bil v internacionalni klerikalni zvezi, naj bo še tako v svojem osebnem občevarju z nami koncilijanten. Vsi imajo en smoter, vsi so našemu stanu nasprotni in sovražni. In če hočemo priti do veljave tudi mi, se moramo ravnati po njihovem geslu: Zob za zob. Oni ne poznajo: Ljubi svojega sovražnika! In zakaj bi bili pa mi drugačni, zakaj bi bili mi

*) V prvi vrsti goriškemu učiteljstvu v razmišljanje! Pis.

spravljeni in popustljivi napram sovražnikom? Ako ne vzame vrag njih, ne vzame tudi nas. Tudi naše geslo naj bo: Klin s klinom!

Zlata vredne so besede Aškerca v »Mučnikih«:

Spoštuj, prebiraj evangelje, zaklad naš tudi posihdobi!
Iz stare pa zaveze pomni načelo tisto: »Zob za zob!«

Življenje boj je brezobziren. S človekom človek bije boj...
Da ne premaga te tvoj bližnjik, ti čuvaj se, na straži stoj!

Kdor ljubi tebe, ti ga ljubi! Življenja te uči modrost,
Kdor črti te, še ti ga črti! Vse drugo, sin moj, je norost.

In kdor udari tebe enkrat po licu levem, njega ti
po licu desnem mahni dvakrat — in še pripravljen stoj s pestmi.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodono naložim,
v pomoč le sebi podarim.

**Hranilnica in posojilnica Učiteljskega
konvikta v Ljubljani,**

registрована zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca meseca prosinca 1906 K 18.866-20.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Kakšna bo učiteljska pasivna rezistenca?

(Dalje.)

III. Postopanje pri pouku.

Dognano je, da so uspehi pri vsaki šoli odvisni od vestnega in vztrajnega učiteljevega delovanja. Vsakdanja priprava za koncentrični pouk, trudapolno vestno poučevanje raznovrstnega gradiva in popravljanje učnih izdelkov so poleg uradnih spisov njegovo vsakdanje delo. Kdor hoče to vestno in dobro opravljati, ima vsak dan dela čez glavo. Navadno se učitelj privadi polagoma svojemu delu tako, da ga opravlja z vnemo in veseljem, ker je prepričan, da deluje in trpi za blagor mladine, nje srečo — in blagor naroda. Ko vidi pred seboj živonodolžno in nepokvarjeno mladino, ki prihaja k pouku v šolo od blizu in daleč, pustivši doma starše in vsakdanji spravek, da bi se naučila kaj lepega, dobrega in koristnega za življenje, mu ne da vest mirovati, poprime se pouka z ljubeznijo in vnemo. Ponižati se mora globoko dol v duh in mišljenje preprostega otroka, postati mora torej med otroki sam otrok, če hoče, da ga ti razumejo, če hoče, da rodi njegov trud — uspehe. Kdor si ne prizadeva, poučevati otroškemu duhu primerno, smelo trdimo, da tam ni dovolj uspehov. Tak pouk je pa silno težak, zlasti za novince.

Vsakemu učitelju je znano, da je pri vsaki šoli le malo nadarjenih otrok. Ponekod je teh več, drugod manj, splošno se da sklepati, da je nadarjenih $\frac{2}{10}$, srednje nadarjenih $\frac{4}{10}$ in slabičev tudi $\frac{4}{10}$. S prvimi še človek izhaja, ker učitelja razumejo, se radi učijo in tudi z veseljem hodijo v šolo, le slabičev je žalibog povsod preveč. Pa tudi ti bodo nekaj potrebovali v življenju šolske odgoje, učitelj ve to prav dobro — ali te poučevati je silno težko, trudapolno, mučno in večkrat obupno. Eno in isto se pove, ponazoruje in razloži, zlasti računstvo, po večkrat — pa ne gre, ne razumejo in

ne znajo! Učitelj jih izpodbuja k pridnosti, poučuje po šoli, jih izprašuje vsak dan, tako se trudi vedno naprej, leto za letom, da bi tudi te kaj naučil. Pri tem delu trpi mnogo, potrpežljivost mu večkrat mine, postane nevoljen, razburjen in togoten — kar škoduje zdravju. Vrhu tega so zaradi mnogoštevilnih otrok še zatohle, smradljive in zaprašene šolske sobe, klopi slabe, učnih pripomočkov malo in mnogo drugih nedostatkov. Tudi učitelj je človek, tudi njemu je zdravje in življenje drago. Kaj pa dobi za svojo požrtvovalnost? Stradati mora, zanj ni dobiti kruha, ni dobiti pokritja!

Ali naj se učiteljstvo še vedno tako trudi?

Čemu pa? Vsak delavec je vreden svojega primerne plačila, učitelj tudi. Ker ni dobiti zanj kruha, naj se v bodoče plačilo primerno tudi dela. Dovolj je, ako se o določenem času prične in neha pouk. Kdor ga razume, je dobro, kdor ga ne razume, je tudi dobro. Delo s slabiči je najtrudapolnejše, to naj odpade v bodoče. Več kakor koga veže dolžnost, ni treba delati. Sicer je odlok deželnega šolskega sveta, ki zapoveduje, da mora biti število učencev razdeljeno po vseh razredih enakomerno. To se lahko zapove, a izpolniti je možno to le učiteljstvu, ako deluje neumorno in z velikim trudom. Ono je kompetentno klasifikovati in izpuščati učence po zmožnosti v višje razrede ali oddelke. Ako nastanejo tekom časa prenapolnjeni razredi, zaradi česar bodo še slabši uspehi, ne zadene učiteljstva prav nobena odgovornost. Da je delalo svojo dolžnost, lahko dokaže pri nadarjenih učencih. Na ta način bi moralo tudi brezštevilno učencev pohajati šolo do končanega 14. leta, kar bi lahko zavoljo požrtvovalnosti učiteljstva opravili z 12. letom. S tem bi bil najobčutljivejši udarjen kmet, ki silno potrebuje doma delavnih moči. Pa tudi šole bi se morale širiti in nove zidati zaradi preobilnega števila šolskih otrok.

To ne bi bilo prav, poreče kdo, otroci so nedolžni in kmet tudi, ta kazen bi bila preobčutljiva. To vemo tudi mi, da ne bi bilo prav; hud udarec bi bil to za mladino in narod; krivda ne bi zadela nas, ampak tiste, ki šolo zanemarjajo do skrajnosti. Mladina in narod bi občutila to kazen po svetopisemskem izreku: »Naši očeti so grešili, in mi moramo nositi njih jarem.« Zaradi postopanja klerikalnih deželnih očetov-poslancev bi s tem zadela naš narod hujša kazen, da govorimo s Šukljatom, kakor če bi vsako leto večkrat pobila toča našo deželo. Učiteljstvo bi pri vsem tem bilo popolnoma nedolžno in brez vse krivde, kar bi natančno izpolnovalo svojo dolžnost, a delalo bi le to, kar je po poklicu dolžno storiti in nič več. Zakon, oziroma učni red natančno določuje kaj in koliko se ima učiti, to bi se tudi dognalo pri dobrih učencih. Ostali naj hodijo redno do 14. leta v šolo.

Kdo pa popraša, če imaš ti in tvoja družina kaj jesti po končanem trudapolnem delu? Kdo te vpraša, s čim boš pa odgojeval svoje nedolžne otroke? Kako naj ti živijo, ker jim nimaš ničesar zapustiti kakor prazne roke? Kam se hočeš obrniti, ako zbolíš ti ali svojci? S sedanjo plačo ne moreš izhajati zdrav, še manje pa o času bolezni. Tudi deca učiteljstva trpi veliko in nedolžno, in mi trpimo z njo, čeprav imamo zakonito zajamčeno, da bi morali imeti toliko dohodkov, da bi mogli z družino vred brezskrbno živeti ter bi mogli potem vso svojo skrb posvetiti šoli in odgoji. Ako trpimo mi in naša deca, naj trpe z nami tudi šolski otroci in njihovi starši, naj trpi z nami tudi narod, ki ima tako malovredne zastopnike, da puste prezirati šolske zakone, puste stradati učiteljstvo ter s tem zanemarjati šolstvo.